

Egzaminuojamojo kodas _____

Privatinės teisės užduotis

2022 m. gruodžio 9 d.

Ieškovė bankrutuojanti bendrovė, atstovaujama bankroto administratoriaus, kreipėsi į teismą su Pauliano ieškiniu, prašydama pripažinti negaliojančia jos ir atsakovės sudarytą skolos padengimo sutartį ir taikyti restituciją – priteisti ieškovei iš atsakovės 175 965,88 Eur skolos ir 27 850 Eur ieškovės atsakovei ginčijama sutartimi perleistų automobilių rinkos vertę atitinkantį piniginių ekvivalentą, o atsakovei grąžinti ginčijama sutartimi ieškovei perleistą administracinį pastatą.

Ieškovė ieškinyje nurodė, kad ji ginčijamos skolos padengimo sutarties sudarymo metu jau turėjo pradestų įsipareigojimų kreditoriams ir faktiškai buvo nemoki. Sutartimi šalys susitarė dėl atsakovės 175 965,88 Eur skolos ieškovei padengimo, perleidžiant už šią skolą ieškovei atsakovei priklausantį administracinį pastatą, o už skolą viršijančią įskaityto turto vertę perleidžiant atsakovei du ieškovei priklausiusius automobilius. Šiuos automobilius atsakovė vėliau perleido tretiesiems asmenims. Ieškovė ir atsakovė sutarties sudarymo metu buvo kontroliuojamos ir valdomos tos pačios šeimos narių, kurie ir priėmė sprendimą sudaryti ginčijamą sandorį. Pastatas sutartyje buvo įkainotas kelis kartus didesne kaina, nei reali jo vertė, o automobiliai – mažesnėmis kainomis, nei reali jų vertė, todėl sudarytas sandoris pažeidžia ieškovės ir jos kreditorių interesus.

Pirmosios instancijos teismas, nustatęs, kad ieškovės ieškinyje nurodytos aplinkybės pasitvirtino, ieškinį patenkino visiškai: pripažino negaliojančia tarp šalių sudarytą skolos padengimo sutartį ir taikė restituciją ieškinyje nurodytu būdu.

Atsakovė padavė apeliacinį skundą, kuriame nurodė, kad pirmosios instancijos teismas ieškinį patenkino nenustatęs visų būtinųjų Pauliano ieškinio sąlygų. Atsakovės teigimu, ieškovė neįrodė turinti neabejotiną ir galiojančią reikalavimo teisę atsakovei, kadangi tokia teisė atsirastų tik įsiteisėjus teismo sprendimui, kuriuo būtų pripažinta negaliojančia ginčo sutartis. Be to, atsakovė privalėjo sudaryti ginčo sandorį dėl susiklosčiusių faktinių aplinkybių – atsakovės įsipareigojimai ieškovei buvo pradesti ilgą laiką ir, kadangi atsakovė lėšų atsiskaityti neturėjo, vienintelis būdas atsiskaityti su ieškove buvo itin vertingo nekilnojamojo turto jai perleidimas.

Apeliacinės instancijos teismas, rašytinio proceso tvarka išnagrinęjęs bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, pakeitė pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį, kuria pritaikyta restitucija ir taikydamas restituciją priteisė ieškovei iš atsakovės 123 815,88 Eur (95 965,88 Eur + 27 850 Eur) piniginių ekvivalentą.

Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad byloje nustatyta, jog administracinio pastato rinkos vertė skolos padengimo sutarties sudarymo metu buvo 80 000 Eur, todėl 175 965,88 Eur atsakovės skola ieškovei šiuo turtu negalėjo būti padengta, dar daugiau, atsakovei ginčijamu sandoriu nepagrįstai perduotas ir kitas ieškovės turtas – automobiliai, tuo dar labiau pabloginant ieškovės kreditorių galimybę išieškoti iš ieškovės skolas, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai tenkino ieškovės pareikštą Pauliano ieškinį. Tačiau, atsižvelgdamas į pačios atsakovės tvirtinimą, kad ji neturėjo ir neturi lėšų įsipareigojimams ieškovei padengti, apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad taikant restituciją priteisus ieškovei iš atsakovės pinigų sumas, o atsakovei grąžinus sutartimi perleistą administracinį

pastatą, į šį pastatą bet koku atveju turės būti nukreiptas ieškovei priteistos skolos išieškojimas. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, ieškovės ir jos kreditorių interesus šiuo atveju labiau atitinka realaus turto, o ne reikalavimo teisės į skolos išieškojimą turėjimas, todėl pripažinus sandorį negaliojančiu ir taikant restituciją, administracinis pastatas turi būti paliktas ieškovei ir jai papildomai iš atsakovės priteista pastato rinkos vertę viršijanti skolos suma (175 965,88 Eur - 80 000 Eur = 95 965,88 Eur) bei sutartimi perleistų automobilių rinkos vertė (27 850 Eur).

Atsakovė dėl apeliacinės instancijos teismo nutarties padavė kasacinį skundą, kuriame nurodė, kad apeliacinės instancijos teismo nutartis priimta peržengiant apeliacinio skundo ribas ir yra siurprizinė. Apeliacinės instancijos teismas neinformavo ginčo šalių apie ketinimus pakeisti restitucijos būdą. Byloje nebuvo nustatyta aplinkybių, sudarančių prielaidas taikyti restituciją ne natūra; pats restitucijos būdo parinkimas taip pat yra neteisėtas, kadangi pritaikytas restitucijos būdas yra nenurodytas įstatymo, o teismui nėra suteikta teisė savo nuožiūra parinkti kitoki, įstatyme nenustatytą, būdą.

Motyvuotai atsakykite:

- 1. Kokios yra Pauliano ieškinio tenkinimo sąlygos ir kokios šioje byloje nustatytos faktinės aplinkybės patvirtina šių sąlygų (ne)buvimą? Ar sutinkate su atsakovės argumentu, kad ieškovė neįrodė turinti neabejotiną ir galiojančią reikalavimo teisę atsakovei? Kodėl?**
- 2. Kokios yra įstatyme ir kasacinio teismo formuojamoje praktikoje įtvirtintos restitucijos taikymo taisyklės? Kokioms sąlygoms esant teismas gali netaikyti restitucijos natūra? Ar atsakovė teisi teigdama, kad teismas pagal įstatymą neturi teisės pakeisti restitucijos būdo?**
- 3. Ar sutinkate su atsakove, kad restitucijos būdo pakeitimas nagrinėjamu atveju reiškia apeliacinio skundo ribų peržengimą? Ar toks procesinis sprendimas gali būti laikomas siurpriziniu? Kodėl?**

Egzaminuojamojo kodas _____

Baudžiamosios teisės ir proceso užduotis

2022 m. gruodžio 9 d.

V. V. ir K. K. kaltinami pagal BK 260 straipsnio 2 dalį ir 199 straipsnio 4 dalį tuo, kad jie, K. K. buvusiam sutuoktiniui priklausančiu automobiliu, kontrabandos būdu gabeno per Lenkijos ir Lietuvos Respublikų valstybės sieną į Lietuvos Respubliką didelį kiekį narkotinių medžiagų karfentanilio, po to šias narkotines medžiagas gabeno Lietuvos Respublikos teritorija ir neteisėtai jas laikė, kol buvo sulaikyti policijos pareigūnų, kurie kratos metu kaltinamosios K. K. bate rado ir paėmė didelį kiekį narkotinės medžiagos karfentanilio.

V. V. ir K. K. prašo juos išteisinti arba bylą nutraukti.

V. V. ir K. K. nurodo, kad baudžiamoji byla jiems turi būti nutraukta, nes kaltinamieji nesupratę, kad veža narkotines medžiagas ir dėl to, sustabdyti pareigūnų, savanoriškai atsisakė baigti nusikaltimą. Pareigūnams sustabdžius automobilį ir paklausus, ar jie negabena draudžiamų medžiagų, kaltinamoji K. K. nurodė, kad atiduoda medžiagas, kurias ji laikė bate, o V. V. jai netrukde tą padaryti. Narkotinės medžiagos nebuvo išplatintos, nesukėlė jokių pavojingų padarinių nei žmonėms, nei visuomenei. Svarbu ir tai, kad kaltinamieji dėl labai sunkios finansinės padėties, įkalbėti nepažįstamų asmenų už 1000 eur sutiko parvežti į Lietuvą jiems nežinomą medžiagą.

V. V. gynėjas nurodė, kad kaltinimai V. V. pagrįsti neleistinai gautais duomenimis ir pateikė prašymą nutraukti V. V. bylą, nes kitų duomenų apie galimai nusikalstamą veiką byloje nėra. Visų pirma, sulaikant kaltinamuosius (V. V. ir K. K.) buvo neteisėtai vykdoma jų neformali apklausa, t. y., juos sulaikę pareigūnai klausė, kieno tai automobilis, iš kur ir kur jie vyksta, kokiu tikslu, kieno yra medžiaga, rasta kratos metu ir pan. Po asmenų sulaikymo, taigi, jiems jau įgijus įtariamojo statusą ir teises, sulaikymo metu atliekant neformalią sulaikytųjų apklausą, buvo pažeisti teisės į gynybą, nekaltumo prezumpcijos principai. V. V. ir K. K. sulaikymo metu policijos pareigūnai, pažeisdami BPK reikalavimus, *de facto* atliko neteisėtą „neformalią“ sulaikytųjų apklausą, ignoruodami teisę nekaltinti savęs. Antra, kaltinamajame akte remiamasi policijos pareigūno (valdybos vadovo) M. M., kuris nedalyvavo sulaikyme, atvyko į įvykio vietą vėliau ir faktiškai neteisėtai apklausė sulaikytuosius, kaip pats nurodė - „neformaliai bendraudamas su K. K., kuri pakankamai nuosekliai ir detalčiai papasakojo nusikalstamos veikos aplinkybes (kelionės organizavimo ir vykdymo detales) ir šio pokalbio metu jam užsiminus apie šios veikos užsakovus ar organizatorius žvilgsniu parodydavo į V. V.. Liudytojas taip pat patvirtino, kad paklausus K. K., kam priklauso automobilyje rastos narkotinės medžiagos, ji galvos judesiu davė suprasti, kad tai V. V. krovinyš“. Taigi policijos pareigūno parodymai apie informaciją gautą faktiškai vykdant neformalią sulaikytųjų apklausą, apie linktelėjimus ir žvilgsnius niekaip negali būti įrodymai baudžiamojoje byloje.

K. K. gynėjas, be kita ko, nurodė, kad K. K. buvusio sutuoktinio automobilio konfiskavimas, kurio prašo prokuroras, yra neproporcingas, nes tokio mažo svorio narkotinės medžiagos gabenimui (ji buvo įdėta į kojine) visiškai nereikalingas automobilis, todėl prokuroras nepagrįstai prašo konfiskuoti automobilį. Konfiskavimas taip pat būtų neproporcingas, nes automobilis priklauso K. K. buvusiam sutuoktiniui, kuris negalėjo numatyti, kad jo automobiliu, kuris suteiktas vaikams vežti į mokyklą, bus gabenamos narkotinės medžiagos. Jei jau teismas nuspręstų taikyti konfiskavimą, prašoma konfiskuoti dalį, t. y., 10 procentų, automobilio vertės, kad šeima nepatirtų nepagrįstų nuostolių, nes jis yra pirktas išsimokėtinai ir už jį sumokėtos tik pirmos dvi įmokos po 400 eur.

Prokuroras nurodė, kad nagrinėjamu atveju nebuvo savanoriško atsisakymo pabaigti nusikalstamą veiką, nes ji jau buvo baigta. Asmenų sulaikymo metu esminių klausimų, siekiant išsiaiškinti situaciją, uždavimas negali būti laikomas neformalia apklausa, juolab asmenys iš esmės nieko nepasakė, išskyrus, kad važiuoja iš Lenkijos namo. Tai, kad vėliau su jais kalbėjosi pareigūnų vadovas, atvykęs į sulaikymo vietą, taip pat nėra neleistina, nes joks vertimas duoti parodymus ar neteisėtas poveikis asmenims nebuvo nustatytas. BK įpareigoja konfiskuoti nusikalstamos veikos padarymo priemonę, o būtent automobiliu buvo gabentos narkotinės medžiagos. Tai, kad automobilis registruotas kito asmens vardu neturi teisinės reikšmės, nes juo faktiškai naudojasi kaltinamoji.

Motyvuotai atsakykite:

- 1. Aptarkite savanorišką atsisakymą baigti nusikalstamą veiką. Motyvuotai įvertinkite, ar nagrinėjamą atvejį galima laikyti savanorišku atsisakymu baigti nusikalstamą veiką? Jei taip, kodėl? Jei ne, ar turi kokią nors teisinę reikšmę tai, kad narkotinė medžiaga buvo pateikta kratą atliekantiems pareigūnams?**
- 2. Kokie reikalavimai keliami įrodymų leistinumui? Nurodykite, kas laikoma „neformalia“ įtariamojo apklausa ir kokias kriterijais remiantis, duomenys, gauti tokios apklausos metu, (ne)pripažįstami įrodymais? Pagal pateiktą situaciją įvertinkite, ar buvo pažeistas draudimas versti duoti parodymus prieš save ir teisę į gynybą sulaikant asmenis? Motyvuokite, ar pripažintini įrodymais liudytojo M. M. parodymai.**
- 3. Nurodykite turto, priklausančio trečiajam asmeniui, įskaitant nusikalstamos veikos priemonę, konfiskavimo pagrindus. Aptarkite konfiskuotino turto vertės išieškojimo pagrindus. Pateikite motyvuotą sprendimą dėl transporto priemonės galimo konfiskavimo.**